

राष्ट्रीय मानव अधिकार आयोग

केन्द्रीय कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुर

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम प्रकाशित त्रैमासिक कार्यसम्पादन विवरण

(केन्द्रीय कार्यालयका प्रमुख क्रियाकलापहरु)

आ.व. २०७४/०७५

कार्तिक-पौष मसान्तसम्म

प्रकाशन गर्ने

डा. टीकाराम पोखरेल
सूचना अधिकारी

१. आयोगको स्वरूप र प्रकृति :

मानव अधिकार आयोग ऐन, २०५७ बमोजिम २०५७ जेठ १३ मा स्थापना भएको राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ बाट संवैधानिक हैसियत प्राप्त गरेको हो । नेपालको वर्तमान संविधानले समेत आयोगलाई संवैधानिक हैसियत प्रदान गरेको छ । संविधानको भाग २५ को धारा २४८ र २४९ मा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ ।

संविधानको धारा २४८ अनुसार आयोगमा अध्यक्ष १ र अन्य ४ जना सदस्य गरी पाँच जना रहने व्यवस्था छ । राष्ट्रपतिले संवैधानिक परिषदको सिफारिसमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका अध्यक्ष र सदस्यको नियुक्ति गर्ने व्यवस्था छ । राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अध्यक्ष र सदस्यको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले छ वर्षको हुन्छ ।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग एक स्वक्रियाशील (Pro-active) पीडितमुखी संस्था हो । आयोगका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरु मानव अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनसँग सम्बन्धित हुन्छन् । त्यसैले आयोगका जुनसुकै महाशाखा/शाखा/एकाईले गर्ने क्रियाकलापले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा मानव अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिरहेको हुन्छ । मानव अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनको लागि आयोगले सरकार, राज्यका अन्य अंगहरु तथा नागरिक समाजसँग सहकार्य गर्दछ ।

(क) आयोगको दूरदृष्टि :

सबैका लागि घर-घरमा मानव अधिकारको मूल मर्मलाई आत्मसात गर्दै यही नै शान्ति र विकासको आधार हो भन्ने मान्यताका साथ मानव अधिकार संस्कृतिको विकास गर्ने ।

(ख) आयोगको ध्येय :

विश्वव्यापी रूपमा आत्मसात् गरिएका मानव अधिकारका सिद्धान्त, मूल्य मान्यतालाई अवलम्बन गर्दै स्वतन्त्र, निष्पक्ष, विश्वसनीय तथा नेतृत्वदायी राष्ट्रिय मानव अधिकार संस्थाको रूपमा आयोग रहने ।

(ग) आयोगको लक्ष्य :

मानव अधिकारमैत्री वातावरण निर्माणमार्फत सबैले आफूलाई प्राप्त अधिकारको निर्वाध उपभोग गर्न पाउने स्थिति निर्माण गर्ने ।

(घ) आयोगको मूल्य मान्यता :

पहुँच, समानता र न्याय, जवाफदेहिता, निष्पक्षता, स्वतन्त्रता र स्वायत्तता, पारदर्शिता, सहभागिता र समावेशीकरण, विविधताको सम्मान ।

(ङ) आयोगको रणनीतिक उद्देश्य :

१. मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटनाको अनुसन्धान तथा मानव अधिकार अवस्थाको अनगुमन गर्ने,

२. मानव अधिकार प्रबर्द्धनको सुदृढीकरण गर्ने,
३. विपन्न, सीमान्तकृत एवं पछाडि पारिएका वर्गको अधिकार सुनिश्चित गर्ने,
४. आयोगको पहुँच विस्तार, प्रभावकारिता सुदृढीकरण एवं संस्थागत विकास गर्ने ।

(च) आयोगको पाचौँ रणनीतिक योजना (२०१५-२०) का प्राथमिकताहरु

१. नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार र आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार,
२. मानव अधिकारसम्बन्धी कानून एवम् अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, सम्झौताको कार्यान्वयन,
३. आयोगका सिफारिसको प्रभावकारी कार्यान्वयन,
४. मानव अधिकार संस्कृतिको विकास गर्न घरघरमा मानव अधिकारसम्बन्धी चेतना, शिक्षा,
५. विपन्न, सीमान्तकृत एवम् पछाडि पारिएका समुदायको अधिकारको संरक्षणमा प्राथमिकीकरण,
६. अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता, मानव अधिकार रक्षकको अधिकार, बालबालिका, महिला, ज्येष्ठ नागरिक, दलित, असहाय, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकारको रक्षा,
७. आयोगको पहुँच विस्तार, संस्थागत सुदृढीकरण र मानव संशाधन व्यवस्थापन,
८. आन्तरिक एवम् बाह्य समन्वय, सम्पर्क र सहकार्यको सुदृढीकरण,
९. आयोगको अनुगमन, अनुसन्धान तथा कार्यसम्पादन प्रणालीको सबलीकरण ।

२. आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार :

मानव अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धन आयोगको प्रमुख कार्य हो । नेपालको वर्तमान संविधानको धारा २४९ मा आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार उल्लेख गरिएको छ । यस्तै मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ को दफा ४ मा समेत आयोगका काम, कर्तव्य र अधिकारको उल्लेख गरी आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारलाई थप स्पष्टता गरिएको छ । नेपालको संविधानको धारा २४९ मा उल्लेख भएअनुसार आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छ :

(१) मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र संवर्द्धन तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्नु राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) उपधारा (१) मा उल्लिखित कर्तव्य पूरा गर्न लागि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले देहाय बमोजिमका काम गर्नेछ :-

- (क) कुनै व्यक्ति वा समूहको मानव अधिकार उल्लंघन वा त्यसको दुरुत्साहन भएकोमा पीडित आफैँ वा निजको तर्फबाट कसैले आयोग समक्ष प्रस्तुत वा प्रेषित गरेको निवेदन वा उजुरी वा कुनै स्रोतबाट आयोगलाई प्राप्त भएको वा आयोगको जानकारीमा आएको विषयमा छानबिन तथा अनुसन्धान गरी दोषी उपर कारवाही गर्न सिफारिस गर्ने,
- (ख) मानव अधिकारको उल्लंघन हुनबाट रोक्ने जिम्मेवारी वा कर्तव्य भएको पदाधिकारीले आफ्नो जिम्मेवारी पूरा नगरेमा वा कर्तव्य पालन नगरेमा वा जिम्मेवारी पूरा गर्न वा कर्तव्य पालन गर्न

उदासीनता देखाएमा त्यस्तो पदाधिकारी उपर विभागीय कारबाही गर्न सम्बन्धित अधिकारी समक्ष सिफारिस गर्ने,

- (ग) मानव अधिकार उल्लंघन गर्ने व्यक्ति वा संस्थाका विरुद्ध मुद्दा चलाउनु पर्ने आवश्यकता भएमा कानून बमोजिम अदालतमा मुद्दा दायर गर्न सिफारिस गर्ने,
- (घ) मानव अधिकारको चेतना अभिवृद्धि गर्न नागरिक समाजसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- (ङ) मानव अधिकारको उल्लंघनकर्तालाई विभागीय कारबाही तथा सजाय गर्न कारण र आधार खुलाई सम्बन्धित निकाय समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (च) मानव अधिकारसँग सम्बन्धित कानूनको आवधिक रूपमा पुनरावलोकन गर्ने तथा त्यसमा गर्नु पर्ने सुधार तथा संशोधनका सम्बन्धमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (छ) मानव अधिकारसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि वा सम्झौताको नेपाल पक्ष बन्नु पर्ने भएमा त्यसको कारणसहित नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने र नेपाल पक्ष बनिसकेका सन्धि वा सम्झौताको कार्यान्वयन भए वा नभएको अनुगमन गरी कार्यान्वयन नभएको पाइएमा त्यसको कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (ज) मानव अधिकारको उल्लंघनका सम्बन्धमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले गरेको सिफारिस वा निर्देशन पालन वा कार्यान्वयन नगर्ने पदाधिकारी, व्यक्ति वा निकायको नाम कानून बमोजिम सार्वजनिक गरी मानव अधिकार उल्लंघनकर्ताको रूपमा अभिलेख राख्ने ।

(३) मानव अधिकार आयोगले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दा वा कर्तव्य पालन गर्दा देहाय बमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न सक्नेछ :-

- (क) कुनै व्यक्तिलाई आयोग समक्ष उपस्थित गराई जानकारी वा बयान लिने वा बकपत्र गराउने, प्रमाण बुझ्ने, दशी प्रमाण दाखिला गर्न लगाउने सम्बन्धमा अदालतलाई भए सरहको अधिकार प्रयोग गर्ने,
- (ख) मानव अधिकारको गम्भीर उल्लंघन हुन लागेको वा भइसकेको सूचना आयोगले कुनै किसिमबाट प्राप्त गरेमा कुनै व्यक्ति वा निजको आवास वा कार्यालयमा विना सूचना प्रवेश गर्ने, खानतलासी लिने तथा त्यसरी खानतलासी लिंदा मानव अधिकारको उल्लंघनसँग सम्बन्धित लिखत, प्रमाण वा सबुत कब्जामा लिने,
- (ग) कुनै व्यक्तिको मानव अधिकार उल्लंघन भइरहेको कुरा जानकारी भई तत्काल कारबाही गर्नु पर्ने आवश्यक देखिएमा विना सूचना सरकारी कार्यालय वा अन्य ठाउँमा प्रवेश गर्ने र उद्धार गर्ने,
- (घ) मानव अधिकारको उल्लंघनबाट पीडितलाई कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति दिन आदेश दिने ।

(४) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले आफ्नो काम, कर्तव्य र अधिकार मध्ये कुनै काम, कर्तव्य र अधिकार सो आयोगको अध्यक्ष, कुनै सदस्य वा नेपाल सरकारको कर्मचारीलाई तोकिएको शर्तको अधीनमा रही प्रयोग तथा पालन गर्ने गरी प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(५) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा कार्यविधि संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

(६) संविधानको धारा २४९ बमोजिमका संवैधानिक निकायले आफूले गरेको काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन राष्ट्रपति समक्ष पेश गर्नेछ र राष्ट्रपतिले प्रधानमन्त्री मार्फत त्यस्तो प्रतिवेदन संघीय संसद समक्ष पेश गर्न लगाउने भन्ने व्यवस्था भए बमोजिम आयोगले आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदन राष्ट्रपति समक्ष पेश गर्दछ ।

३. आयोगमा रहने कर्मचारी संख्या, दरबन्दी विवरण र कार्य विवरण :

हाल आयोगको १ केन्द्रीय कार्यालय, ५ वटा क्षेत्रीय कार्यालय, ४ वटा उपक्षेत्रीय कार्यालय र २ वटा प्रस्तावित कार्यालयमा गरी जम्मा ३०९ जनाको दरबन्दी रहको छ । दरबन्दी विवरण तथा पदपूर्तिको अवस्था निम्न बमोजिम छ :

क्र.सं.	तह	पद	जम्मा दरबन्दी	पदपूर्ति संख्या
१	विशिष्ट श्रेणी	सचिव	१	१
२	प्रथम श्रेणी	निर्देशक	९	०
३	दोस्रो श्रेणी	उपनिर्देशक	२०	४
४	तेस्रो श्रेणी	अधिकृत	१०७	८४
५	सहायक प्रथम	सहायक प्रथम	५८	३८
६	श्रेणी विहिन	सहायक कर्मचारी	११४	७७
जम्मा			३०९	२०४

आयोगको सांगठनिक संरचना :

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको सांगठनिक संरचना अनुसार आयोगको सबैभन्दा माथिल्लो निकाय ५ जना पदाधिकारी रहेको आयोग हो । जसमा १ अध्यक्ष र ४ सदस्य सहित ५ जना पदाधिकारीहरु रहन्छन् । आयोगमा १ जना सचिव रहने व्यवस्था छ । सचिव मातहतमा ४ वटा विभागहरु ५ वटा क्षेत्रीय कार्यालय र ६ वटा उपक्षेत्रीय कार्यालय (३ वटा प्रस्तावित समेत गरेर) छन् भने विभाग अन्तर्गत ९ वटा महाशाखा छन् । यसै गरी २२ वटा युनिट तथा डेस्कहरु रहेका छन् । आयोगका कार्यालयहरु रहेको स्थान तथा सांगठनिक संरचनाको चित्र विवरण अनुसूचिमा रहेको छ ।

आयोगका विभागहरु

१. कानून, अनुसन्धान र अनुगमन विभाग : यस अन्तर्गत कानून महाशाखा, अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अनुगमन महाशाखा र अनुसन्धान महाशाखा गरी ३ वटा महाशाखाहरु छन्

२. **समन्वय विभाग** : यस विभाग अन्तर्गत अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध डेस्क, सूचना तथा तथा प्रकाशन डेस्क, क्षेत्रीय समन्वय डेस्क, सूचना प्रविधि एकाइ, प्रतिवेदन लेखन एकाइ, अभिलेख तथा मानव अधिकार स्रोत केन्द्र रहेका छन् ।
३. **प्रबर्द्धन, वकालत र सामूहिक अधिकार विभाग** : यस विभाग अन्तर्गत प्रबर्द्धन तथा वकालत महाशाखा, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण महाशाखा, सामूहिक अधिकार महाशाखा, वकालत र अभियान युनिट, मानव अधिकार शिक्षा तथा तालिम युनिट रहेका छन् ।
४. **प्रशासन, अर्थ, नीति तथा योजना विभागअन्तर्गत** : नीति अनुसन्धान तथा योजना महाशाखा, प्रशासन महाशाखा, आर्थिक व्यवस्थापन महाशाखा रहेका छन् ।

(अ) विभागले गर्ने कामहरु

(क) कानुन, अनुसन्धान र अनुगमन विभाग

आफू मातहतका महाशाखामार्फत यो विभागले निम्न कार्यहरु गर्दछ :

- क्षेत्रीय तथा उप-क्षेत्रीय कार्यलयबाट प्राप्त सूचनाको अनुगमन तथा विश्लेषण गर्ने,
- आयोगमा परेका उजुरी मामिलाको अनुसन्धान तथा छानविन,
- आयोगको सम-सामूहिक विषयमा छलफल तथा मस्यौदा सिफारिस,
- क्षेत्रीय तथा उप-क्षेत्रीय कार्यलयबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा नेपालको मानव अधिकारको अवस्थाको मासिक सारांश अभिलेख तयार गर्ने,

(ख) समन्वय विभाग

आफू मातहतका महाशाखामार्फत यो विभागले निम्न कार्यहरु गर्दछ :

- आन्तरिक तथा बाह्य समन्वय कायम गर्ने ।
- क्षेत्रीय तथा उप-क्षेत्रीय कार्यलयका निर्णयहरु आयोगको केन्द्रीय कार्यलयमा सम्प्रेषण गराउने
- विभिन्न सरकारी मन्त्रालय र विभाग तथा अदालत र आयोग बिच सहजकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- दातृ निकायसँग समन्वय गर्ने
- आवश्यक सूचनात्मक पुस्तिका तथा अभिलेख प्रकाशन गर्ने ।

(ग) प्रबर्द्धन, वकालत तथा सामूहिक अधिकार विभाग

आफू मातहतका महाशाखामार्फत यो विभागले निम्न कार्यहरु गर्दछ :

- आयोगमा परेका उजुरी र आवेदन बाहेकका अन्य विषयगत निर्णय र तत् सम्बन्धित काम कारवाहि अगाडि बढाउने,
- यो विभाग कानुन, अनुसन्धान र अनुगमन विभागको पूरक विभागको रूपमा रहेको

- आयोगले अनुगमन तथा उजुरी मार्फत प्राप्त सूचना उपर काम कारवाहीको लागि सल्लाह लिने र निर्देश गर्ने,

(घ) प्रशासन, वित्त, निति तथा योजना विभाग

आफू मातहतका महाशाखामार्फत यो विभागले निम्न कार्यहरु गर्दछ :

- प्रशासकीय तथा व्यवस्थापकीय कार्य गर्ने ।
- कर्मचारीहरुको वृत्ति विकास सम्बन्धि योजनाको निर्माण ।
- कर्मचारीहरुको व्यक्तिगत अभिलेख कायम ।
- आर्थिक व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गर्ने ।
- नीति तथा योजना निर्माण र कार्यान्वयनको अवस्था अनुगमन ।

(आ) महाशाखाले सम्पादन गर्ने कार्यहरु

(क) कानून महाशाखाले गर्ने कार्यहरु

- कानून पुनरावलोकन
- मानवअधिकार सम्बन्धी महत्वपूर्ण निर्णय प्रकाशन
- आयोगलाई विपक्षी बनाइ दर्ता भएका मुद्दामा बहस पैरवी
- आवश्यक कानुनी मस्यौदा तयार
- कानुनी परामर्श
- आयोगले तोकेका कानून सम्बन्धी अन्य कार्यहरु

(ख) अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि अनुगमन महाशाखाका कार्यहरु

- अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि कार्यान्वयन अनुगमन
- मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजना अनुगमन
- विश्वव्यापी आवधिक समीक्षा अनुगमन
- महासन्धि अनुमोदनको लागि सिफारिस
- राज्यले तयार गरेको State Report मा सुझाव
- मानव अधिकारको समग्र अवस्थाको अनुगमन

(ग) अनुसन्धान महाशाखाले गर्ने कार्यहरु

- मानव अधिकार उल्लंघन सम्बन्धी उजुरी ग्रहण
- मानव अधिकार उल्लंघनका घटनामा अनुसन्धान, अनुगमन

- अनुसन्धान सम्पन्न भैसकेको उजुरी निर्णयार्थ आयोगमा पेश (क्षेत्रीय कार्यालयबाट आएका समेत)
- फैसला लेखन
- आयोगबाट मानव अधिकार उल्लंघन सम्बन्धमा भएका निर्णयको पत्राचार, ताकेता
- उजुरी, कारवाहीसम्बन्धी अन्य कार्यहरु

(घ) प्रबर्द्धन तथा वकालत महाशाखाले गर्ने कार्यहरु

- मानवअधिकार शिक्षा (तालिम गोष्ठी, प्रशिक्षण, मानव अधिकार पाठ्यक्रम निर्माणका लागि पहल)
- मानव अधिकार चेतनामूलक कार्यक्रम
- मानव अधिकार वकालत
- मानव अधिकार सामग्री निर्माण तथा वितरण
- मानव अधिकार संस्थाहरूसँग समन्वय सहकार्य

(ङ) लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण महाशाखाले गर्ने कार्यहरु

- लैंगिक तथा सामाजिक विभेद हटाउन पहल गर्ने
- महिलाको मानव अधिकारको अवस्थाबारे बहस पैरवी
- राज्यका हरेक तहमा महिला तथा अन्य सीमान्तीकृतको सहभागितामा वृद्धि गर्न पहल
- महिला विरुद्ध हुने हिंसा तथा सीमान्तीकृतका मानव अधिकार हनका विरुद्ध कार्य
- महिला तथा सीमान्तीकृतका अधिकारको वकालत
- महिला र पछाडि पारिएका समुदायको न्यायमा पहुँच वृद्धि
- महिला तथा सामाजिक रुपमा पछाडि पारिएका क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थासँग सहकार्य समन्वय

(च) सामूहिक अधिकार महाशाखाका कार्यहरु

- सामूहिक अधिकार (आदिवासी जनजाति, अल्पसंख्यक, जेष्ठ नागरिक, मानसिक स्वास्थ्य, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, HIV प्रभावित आदि) को प्रबर्द्धनका लागि गोष्ठी अन्तरक्रिया, छलफल, कार्यशाला, प्रशिक्षण
- सामूहिक अधिकारको अनुगमन गर्ने (अनुगमन महाशाखाको समन्वयमा)
- सामूहिक अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि नीतिगत सिफारिस गर्न आवश्यक कार्यहरु गर्ने
- सामूहिक अधिकारको सुनिश्चितताको लागि कानून पुनरावलोकनको कार्य गर्ने (कानून महाशाखाको समन्वयमा)

(छ) नीति अनुसन्धान तथा योजना महाशाखाका कार्यहरु

- रणनीतिक योजना निर्माण
- वार्षिक कार्यक्रम र योजना तयार
- कार्ययोजना कार्यान्वयन अनुगमन र मूल्यांकन
- चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन तयार
- प्रगति समीक्षा कार्यक्रम गर्ने
- कार्यक्रम र योजना सम्बन्धमा योजना आयोग र अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय
- आयोगको नितिगत व्यवस्था, समन्वय र सहजिकरण र आयोगको नीति तर्जुमा

(ज) प्रशासन महाशाखाले गर्ने कार्यहरु

- जनशक्ति व्यवस्थापन (कर्मचारी सरुवा, बढुवा, अवकाश, मनोनयनहरु, पदपूर्ति र स्वीकृति सम्बन्धि कार्य)
- कार्यालय व्यवस्थापन र सरसफाइ
- सार्वजनिक खरिद
- मर्मत संभार तथा रेखदेख (आयोग अन्तर्गत सम्पूर्ण निकायहरुको भौतिक साधनहरुको अनुगमन, निरिक्षण)
- सवारी व्यवस्थापन
- दर्ता, चलानी, चिठीपत्र
- कार्यालय व्यवस्थापन र सञ्चालनका दैनिक भैपरी आउने अन्य कामहरु

(झ) आर्थिक व्यवस्थापन महाशाखाले गर्ने कार्यहरु

- वार्षिक चालू बजेट निर्माण
- बजेट बाँडफाँड तथा अख्तियारी प्रदान
- आर्थिक कारोवारको लेखा राख्ने तथा आर्थिक प्रतिवेदन तयार
- लेखापरीक्षण (आन्तरिक तथा अन्तिम) र वेरुजु फछ्यौट
- दातृ संस्थाबाट आएका बजेटको छुट्टै हिसाब तथा आर्थिक प्रतिवेदन तयार
- आर्थिक अनुशासन कायम गर्ने,
- वित्तिय स्रोत तथा आयोगका निर्णय र कार्यहरुबाट पर्न जाने वित्तिय असरको अभिलेखन

(ञ) अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध डेस्कका कार्यहरु

- अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध सम्बन्धी सम्पूर्ण काम
- APF, UN Agencies र मानव अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग समन्वय
- कुटनैतिक नियोगसँगको समन्वय

(ट) सूचना, तथा सञ्चार एकाइका कार्यहरु

- आयोगका आवश्यक सूचनालाई सञ्चार माध्यम समक्ष पुऱ्याउने

- प्रेस विज्ञप्ति तयार गर्ने
- प्रेस नोट तयार गर्ने
- पत्रकार सम्मेलनको लागि तयारी गर्ने
- मानव अधिकारपत्र सम्पादन गर्ने
- मानव अधिकार सम्बन्धी समाचार अनुगमन

(ठ) सूचना प्रविधि एकाइका कार्यहरु

- सूचना प्रविधि सम्बन्धी Server System र कम्प्युटर मर्मत
- आयोगका Facebook, Twitter, Website Update गर्ने
- आयोगका कर्मचारीहरुको विद्ययुतीय हाजिरी तथा रेकर्ड राख्ने
- आयोगका प्रकाशनमा डिजाइन तथा लेआउटमा सहयोग गर्ने
- सूचना प्रविधि सम्बन्धी नीति, योजना निर्माण कार्यान्वयन गर्ने
- CMRS प्रणाली सञ्चालन सम्बन्धी कार्य

(ड) प्रतिवेदन लेखन एकाइका कार्यहरु

- आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन तयार
- मानव अधिकार सम्बन्धी विषयगत प्रतिवेदनमा आवश्यक कार्य
- आयोगबाट प्रकाशन हुने अन्य प्रकाशन

(ढ) मानव अधिकार स्रोत केन्द्र

- मानव अधिकार स्रोत केन्द्र सञ्चालन
- आयोगका महत्वपूर्ण फाइलहरुको अभिलेखन

(ण) क्षेत्रीय समन्वय डेस्क

- केन्द्र र क्षेत्र बीच समन्वय
- क्षेत्रीय कार्यालयको मासिक प्रतिवेदन संकलन र विश्लेषण
- क्षेत्र र केन्द्र बीच कार्य सम्पादनमा सहजता ल्याउन सहयोग पुर्याउने

(त) बैठक समन्वय महाशाखा

- मानव अधिकार आयोगका सिफारिस कार्यान्वयनका लागि पहल गर्ने
- आयोग (सचिवालय क्षेत्रीय कार्यालय, महाशाखा) आन्तरिक र बाह्य समन्वय गर्ने
- आयोगको बैठकका प्रस्ताव तयार तथा माइन्ट तयार गर्न सचिवालयलाई सघाउने

(थ) मानव बेचबिखन तथा ओसार विरुद्ध राष्ट्रिय समाधीक्षकको कार्यालय

- मानव बेचबिखन सम्बन्धी अनुगमन
- मानव बेचबिखन सम्बन्धी वार्षिक प्रतिवेदन तयार
- मानव बेचबिखन सम्बन्धी भएका समाचार तथा उजुरीबारे अनुसन्धान महाशाखासँग समन्वय
- मानव बेचबिखन सम्बन्धी तथ्यांक अध्यावधिक
- कानून महाशाखासँग समन्वय गरी मानव बेचबिखन सम्बन्धी कानून पुनरावलोकनको पहल

(द) सुरक्षा एकाई

- सुरक्षा सतर्कता सम्बन्धी काम
- सुरक्षा तालिम
- मानव अधिकार हनन र सुरक्षा स्थितिको दृष्टिगत
- ऋतुको निरीक्षण रेखदेख
- सुरक्षा सम्बन्धी सल्लाह सुझाव
- सुरक्षा सम्बन्धी मासिक प्रतिवेदन तयार र वितरण
- सुरक्षाका अन्य कामहरु

४. आयोगबाट प्रदान गरिने सेवा :

- मानव अधिकारको उल्लंघनका सम्बन्धमा उजुरी लिने, अनुसन्धान गर्ने, दोषीलाई कारवाही र पीडितलाई क्षतिपूर्तिको लागि सिफारिस गर्ने,
- मानव अधिकार अवस्थाको अनुगमन गर्ने र अनुगमनबाट देखिएका तथ्यको आधारमा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु बारे नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रियाका माध्यमबाट मानव अधिकार शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने,
- मानव अधिकार सम्बन्धी कानूनहरुको पुनरावलोकन गरी सुधारका लागि सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- नेपाल पक्ष भएका मानव अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिहरुको कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- मानव अधिकार सम्बन्धी अन्य कार्यहरु गर्ने ।

५. आयोगका विभाग, महाशाखा, शाखा, एकाइ र प्रमुख जिम्मेवार अधिकारी

सि. नं.	विभाग महाशाखा, शाखा, एकाइ	प्रमुख जिम्मेवार अधिकारीको नाम	पद	कैफियत
१	कानून, अनुसन्धान र अनुगमन विभाग	हाल रिक्त		सचिवबाट नै जिम्मेवारी सम्हालिदै आएको
२	प्रबर्द्धन, वकालत र सामूहिक अधिकार विभाग	हाल रिक्त		सचिवबाट नै जिम्मेवारी सम्हालिदै आएको
३	प्रशासन, अर्थ, नीति तथा योजना विभाग	हाल रिक्त		सचिवबाट नै जिम्मेवारी सम्हालिदै आएको
४	समन्वय विभाग	हाल रिक्त		सचिवबाट नै जिम्मेवारी सम्हालिदै आएको
१	प्रशासन महाशाखा	डा.टीकाराम पोखरेल	उपनिर्देशक	
२	अनुसन्धान महाशाखा	रेगम मर्हजन	मानव अधिकार अधिकृत	
३	प्रबर्द्धन तथा वकालत महाशाखा	यज्ञप्रसाद अधिकारी	उपनिर्देशक	
४	नीति अनुसन्धान तथा योजना महाशाखा	डा. टीकाराम पोखरेल	उपनिर्देशक	
५	कानून महाशाखा	श्यामबाबु काफ्ले	मानव अधिकार अधिकृत	
६	अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अनुगमन महाशाखा	बद्री सुवेदी	मानव अधिकार अधिकृत	
७	लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण महाशाखा	सरिता ज्ञवाली	मानव अधिकार अधिकृत	
८	सामूहिक अधिकार महाशाखा	वीरबहादुर बूढामगर	मानव अधिकार अधिकृत	
९	आर्थिक व्यवस्थापन महाशाखा	रारा कर्माचार्य	लेखा अधिकृत	
१०	प्रतिवेदन एकाइ	कैलाशकुमार शिवाकोटी	मानव अधिकार अधिकृत	
११	वैठक समन्वय एकाइ	मायादेवी शर्मा	मानव अधिकार अधिकृत	
१२	क्षेत्रीय समन्वय एकाइ		मानव अधिकार अधिकृत	
१३	मानव बेचबिखन विरुद्ध	कमल थापाक्षेत्री	मानव अधिकार	

सि. नं.	विभाग महाशाखा, शाखा, एकाइ	प्रमुख जिम्मेवार अधिकारीको नाम	पद	कैफियत
	राष्ट्रिय समाधीक्षकको कार्यालय		अधिकृत	
१४	सूचना प्रविधि एकाइ	रिदिप खनाल	सूचना प्रविधि अधिकृत	
१५	सूचना तथा सञ्चार एकाइ	दुर्गा पोखरेल	मानव अधिकार अधिकृत	
१६	सुरक्षा एकाइ	बाबुकाजी के.सी.	सुरक्षा अधिकृत	
१७	अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध डेस्क	नवराज सापकोटा	मानव अधिकार अधिकृत	
१८	मानव अधिकार स्रोत केन्द्र	सीता रेग्मी	सहायक प्रथम	

६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि :

- १० पेजसम्मको सूचना निशुल्क प्राप्त हुने र सोभन्दा माथि भएमा प्रति पेज रु. ५/- (पाँच) दस्तुर लाग्ने
- सूचनाको प्रकृति हेरी बढीमा १५ दिनसम्मको अवधि लाग्ने
- तोकिएको अवस्थामा बाहेक आयोगका अन्य सेवामा सामान्यतया: छुट्टै दस्तुर नलाग्ने
- आयोगका प्रकाशनहरू निःशुल्क वितरण हुने
- सूचना बाहेक अन्य प्रकृतिका सेवा प्राप्त गर्ने अवधि कामको प्रकृतिअनुसार फरक फरक हुने
- पीडित पक्षको स्वीकृति/सहमति विना पीडितसँग सम्बन्धित कागजात, सूचना उपलब्ध गराउन नसकिने ।

७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी :

- आयोगमा परेका उजुरीका सम्बन्धमा अनुसन्धानपश्चात् आयोगबाट निर्णय हुने,
- नेपाल सरकारलाई गरिने सिफारिसहरूमा आयोगले निर्णय गर्ने,
- सामान्यतः नीतिगत विषयमा आयोगबाट र प्रशासनिक तथा आर्थिक विषयहरूमा सचिवबाट निर्णय हुने,
- अन्यमा कामको प्रकृति अनुसार निर्णय प्रक्रिया फरक फरक हुने,
- निर्णय गर्ने अधिकारी पनि कार्य प्रकृतिअनुसार फरक फरक हुने

८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी :

- नीतिगत तहमा आयोगका अध्यक्ष श्री अनूप राज शर्मा
- प्रशासनिक तहमा आयोगका सचिव श्री वेदप्रसाद भट्टराई

९. सम्पादन गरेको कामको विवरण : (२०७४ कार्तिक देखि पौष मसान्त सम्म)

९.१. अनुसन्धान सम्बन्धी विवरण

- क्षेत्रिय कार्यालयबाट निर्णयका लागि पठाइएका ५० वटा फाइलहरु आयोगमा पेश गरी निर्णय गराइएको र निर्णय भईसकेका केही फाइलहरुमा फैसला लेखन कार्य गरिएको । निर्णय भईसकेका पुराना फाइलहरुमा पञ्जिका तयार गरिएको
- क्षेत्रीय तथा उपक्षेत्रीय कार्यालयबाट निर्णयका लागि प्राप्त भएका फाइलहरु जिम्मा लिई आयोगमा पेश गर्नको लागि अध्ययन गरी एकल निर्णयको गरिएको । उपक्षेत्रीय कार्यालय सानेपामा फाइलहरु पठाउनको लागि लिस्ट तयार गरिएको ।
- आयोगबाट फैसला भएका उजुरीहरुमा सिफारिस कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित मन्त्रालयमा पत्राचार गरिएको । फाइलहरुमा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धीत निकायमा पत्राचर गरिएको ।
- कारागार हेर्ने कर्मचारी तथा सुरक्षाकर्मीहरुलाई कारागार मानव अधिकारमैत्री बनाउन अपनाउनुपर्ने व्यवहार तथा कानूनको बारेमा दुईवटा तालिमहरु काठमाडौं र मोरङमा संचालन गरिएको ।
- कैलाली, कञ्चनपुर, बाँके, बर्दिया, दाङ, प्युठान, नुवाकोट र काठमाडौं उपत्यकालगायतका जिल्लामा वतावरण प्रदुषण र वातावरण मैत्री विकास सम्बन्धमा अनुगमन गरिएको । काठमाडौं उपत्यका र नुवाकोटमा विज्ञसहितको टोलीबाट अनुगमन गरिएको ।
- उजुरीहरु ग्रहण गरी आवश्यक कारवाहीको लागि उपक्षेत्रीय कार्यालय सानेपामा पठाइएको र पीडितहरुलाई परामर्श दिइएको ।
- विभिन्न संघ संस्थाहरुबाट आयोजना गरिएको कार्यक्रममा आयोगको प्रतिनिधिको रुपमा सहभागी जनाइएको ।
- रामेछाप जिल्लाका ४ वटा र काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको १ मानव अधिकार उल्लंघनको उजुरीहरुमा अनुसन्धान गरिएको ।
- पीडितको आवाजको पुस्तक प्रकाशनको सम्बन्धमा बैठक बसेको तथा लेखन कार्य गरिएको ।

९.२. अनुगमन सम्बन्धी कार्यहरु :

- प्रतिनिधि सभा र प्रदेशसभाको पहिलो र दोस्रो चरणको निर्वाचनमा विभिन्न जिल्लाहरुमा अनुगमन गरिएको
- काभ्रे, नुवाकोट, धादिङ र उपत्यकाका इटाभट्टाहरुमा बालश्रमिकको अनुगमन
- नुवाकोट जिल्लाको मानव अधिकार अवस्था अनुगमन भएको
- ललितपुर धादिङ जिल्लाको मानवअधिकार अवस्था अनुगमन भएको ।

- ओखलढुगां र सोलुखुम्बु जिल्लामा यूपीआर सम्बन्धी कार्याशाला सम्पन्न ।
- मानव अधिकारको अवस्थाअर्न्तगत हिरासतमा हुने यातना सम्बन्धमा रामेछाप जिल्लामा अनुगमन भएको
- पर्वत, म्याग्दी, बाग्लुङ जिल्लामा यूपीआर सम्बन्धी अनुगमन भएको ।

९.३. प्रबर्द्धनात्मक कार्यहरु

- ललितपुर महानगरपालिका, महालक्ष्मी नगरपालिका र गोदावरी नगरपालिकाका स्थानीय तह जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरुलाई आयोग र सेफ द चिल्डेनको सहकार्यमा मानव अधिकारमुखी विकास पद्धति र बालअधिकार सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न ।
- मानव अधिकार रक्षकहरुको दोस्रो राष्ट्रिय सम्मेलन सम्पन्न ।
- ६९ औं अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार दिवसको अवसरमा कार्यक्रम सम्पन्न ।
- मानव अधिकार सम्बन्धी रेडियो कार्यक्रम सिमान्तकृत आवाज कैलाली, धनगढी, धनुषा, मोरङ्ग, काठमाडौं, नुवाकोट, काभ्रे लगायतका जिल्लास्थित रेडियो मार्फत प्रसारण ।
- विद्यालय पाठ्यक्रम पुनरावलोकन सम्बन्धी सम्बन्धित निकायलाई पत्रचार गरिएको तथा पाठ्यक्रम अध्ययन र सुझाव तयार ।
- मानव अधिकार टेलिचलचित्र निर्माणको काम भइरहेको ।
- आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार सम्बन्धी १० वटा जिल्लाका मानव अधिकार रक्षकहरुलाई तालिम प्रदान ।
- सञ्चारकर्मी र सम्पादकहरुलाई मानव अधिकारमैत्री पत्रकारिता सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा तालिम सम्पन्न ।
- अधिकार र कर्तव्यका सम्बन्धमा सिन्धुपाल्चोक, दोलखा, रामेछाप जिल्लामा छलफल, अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरेको ।

९.४. लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी कार्यहरु

- नेपाल सरकारको चौथो राष्ट्रिय मानव अधिकार कार्ययोजना (आ.व. २०७१/०७२ - २०७५/०७६) अनुरूप १० वटा मन्त्रालयको लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी जिम्मेवारी तोकिएको मन्त्रालयलाई उक्त चौथो राष्ट्रिय मानव अधिकार कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको अवस्था अनुगमन कार्यको शुरुवात गरेका ।

- मोरङ तथा सुनसरी जिल्लामा मुस्लिम महिला माथिको हिंसाको अवस्था अनुगमन भएको ।
- छाउपडी कुप्रथाको विद्यमान कानूनी अवस्था सम्बन्धी कानून व्यवसायी महिला हरुसंगको छलफल कार्यक्रम सम्पन्न ।
- पाकिस्तान र अफगानिस्तानको राष्ट्रिय मानव अधिकार सस्था तथा सभासदहरूसंग ट्रान्सजेन्डर अधिकार सम्बन्धमा छलफल ।
- बालविवाह सम्बन्धी राष्ट्रिय जाँचबुझ विषयक परामर्श बैठक सम्पन्न ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम सम्पन्न ।
- महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान कार्यक्रम सम्पन्न ।
- छाउपडी प्रथाको अध्ययन प्रतिवेदन माथि छलफल कार्यक्रम सम्पन्न ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम सम्पन्न ।
- बालविवाह सम्बन्धी राष्ट्रिय जाँचबुझ विषयक परामर्श बैठक सम्पन्न ।
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका कर्मचारीहरुको लैङ्गिक तथा समावेशीकरणको विवरण तयार

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका कर्मचारीहरुको लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी वर्गीकरण				
जाति/ जनजाति	पुरुष/ संख्या र प्रतिशत	महिला/ संख्या र प्रतिशत	जम्मा/ प्रतिशत	जम्मा प्रतिशत
ब्राम्मण/ क्षेत्री	८० (६२%)	५० (३८%)	१३० (१००%)	६२%
पहाडी जनजाति	२६ (६३%)	१५ (३७%)	४१ (१००%)	१९%
तराई जनजाति	९(९०%)	१ (१०%)	१० (१००%)	५%
मधेशी	१६ (८४%)	३ (१६%)	१९ (१००%)	९%
दलित	७ (७०%)	३(३०%)	१० (१००%)	५%
जम्मा	१३८ (६६%)	७२(३४%)	२१० (१००%)	१०० %
राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका अधिकृतस्तर र सो भन्दा माथिका कर्मचारीहरुको लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी वर्गीकरण				
जाति/ जनजाति	पुरुष/ संख्या र प्रतिशत	महिला/ संख्या र प्रतिशत	जम्मा/	जम्मा प्रतिशत
ब्राम्मण /क्षेत्री	३८ (५९%)	२६ (४१%)	६४(१००%)	७५%
पहाडी जनजाति	२ (१८%)	९(८२%)	११ (१००%)	१३ %
तराई जनजाति	१ (५०%)	१ (५०%)	२(१००%)	२%

मधेशी	३ (५०%)	३ (५०%)	६(१००%)	७%
दलित	२ (६७%)	१ (३३%)	३(१००%)	३%
जम्मा	४६ (५३%)	४० (४७%)	९(१००%)	१०० %

९.५. सामूहिक अधिकार सम्बन्धी कार्यहरु

- मिति २०७४।७।८ देखि १७ गते सम्म भक्तपुर र काभ्रे जिल्लामा इट्टा भट्टामा काम गर्ने बालश्रम सम्बन्धी अनुगमन गरिएको ।
- Innovation for change south Asia Hub को आयोजना मा संचालन भएको workshop on promoting and protecting civic space South Asia मा मिति २०७४ मंसिर १४ गते देखि १७ गते सम्म सहभागिता ।

९.६. नीति अनुसन्धान तथा योजना सम्बन्धी कार्यहरु

- क्षेत्रीय कार्यालय बिराटनगरको अनुगमन मूल्याङ्कन
- प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभाको निर्वाचन अनुगमनको लागि प्राप्त थप बजेटको कार्यालयगत तथा शीर्षकगत बाँडफाँड
- महाशाखागत अनुगमन र मूल्याङ्कन
- अर्थ मन्त्रालय, बजेट तथा कार्यक्रम महाशाखाको पत्र अनुसार आ.व. २०७३/७४ को वार्षिक बजेटको प्रगति विवरण तयार
- मानव अधिकार प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण सम्बन्धी धादिङ्ग, सिन्धुली र काठमाडौं जिल्लामा कार्यक्रम सम्पन्न
- आगामी आ.व. २०७५/७६ को कार्यक्रम बजेट निर्माणको गृहकार्य र तयारी

९.७. कानून सम्बन्धी कार्यहरु

- आयोग विरुद्ध सर्वोच्च अदालतमा दर्ता भएका मुद्दाहरुमा लिखित जवाफदर्ता एक र बहस पैरवी ४ गरी ५ वटा ।
- बैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को पुनरावलोकनको पहिलो र किसानको अधिकार सम्बन्धि प्रतिवेदनको मस्यौदा तयार ।
- आयोगका सिफारिस कार्यान्वयन सम्बन्धमा प्रधानन्यायाधिश ज्यूको प्रमुख आतिथ्यता र मुख्य सचिवको उपस्थितिमा उच्चस्तरीय कार्यशाला सम्पन्न ।
- संसद सचिवालयद्वारा आयोजित मानव अधिकारसम्बन्धी तालिममा विज्ञको रुपमा सहभागिता ।

९.८. प्रशासनिक कार्यहरु

- कर्मचारीहरुको विवरण अध्यावधिक गरिएको ।
- उप-क्षेत्रीय कार्यालय सानेपाको घरको व्यवस्थापन गरिएको ।
- करार नविकरण सम्बन्धी कार्य गरिएको ।

- बीमा दावी सम्बन्धी कार्यहरु गरिएको ।
- कर्मचारीहरुको सरुवा र रमाना सम्बन्धी पत्राचार गरिएको ।
- उप-क्षेत्रीय कार्यालय सानेपालाई अख्तियारी प्रत्यायोजन सम्बन्धी पत्राचार गरेको ।
- APF 22nd Annual Meeting सम्बन्धी काम ।
- निर्वाचनको अनुगमन टोली परिचालन सम्बन्धमा परिपत्र ।
- गाडी खरिद सम्बन्धी कार्य गरेको ।
- प्रदेश सभा र प्रतिनिधी सभा निर्वाचनको लागि गाडी भाडामा लिने कार्य गरेको ।
- उच्चस्तरीय टोलीको भारत भ्रमण सम्बन्धी कार्य गरेको ।
- GANHRI को Annual Meeting मा भाग लिन मनोनयन सम्बन्धी कार्य गरेको ।
- आवश्यकता अनुसार हवाई टिकटको व्यवस्थापन गरेको ।
- स्टेशनरी खरिदको लागि सिलबन्दी दरभाउपत्र आह्वान गरी प्रक्रिया अगाडी बढाइएको ।
- International Conference सम्बन्धी कार्य गरेको ।

९.९. सूचना प्रविधि सम्बन्धी कार्यहरु

- पहिलो तथा दास्रो त्रैमासिकको कार्यक्रम अर्न्तगत उजुरीको अवस्था सम्बन्धी Software निर्माण र सो सम्बन्धी सरोकारवालाई तालिम सम्बन्धमा खोटाङ्ग, पोखरा तथा नेपालगंजमा कार्यक्रमहरु सम्पन्न ।
- आयोगको वेवसाइटको लागि डोमेन स्पेस तथा सेवा आ.व. २०७४/७५ को लागि नविकरण गरिएको ।
- घटना भएपछिको द्वन्द्व सम्बन्धमा मानव अधिकार चुनौती सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सम्मेलनको लागि वेवपेज तयार गरी सर्वजनिक गरिएको ।
- आयोगको आधिकारीक सामाजिक सञ्जाल मार्फत आएका उजुरी तथा जानकारीहरुसम्बन्धित क्षेत्रीय तथा उपक्षेत्रीय कार्यालय र केन्द्रीय कार्यालयको उजुरी शाखामा तपसिल बमेजिम उजुरी पठाइएको

महिना	संख्या
कार्तिक	२२
मंसिर	२०
पौष	३१
जम्मा	७३

- अयोगको सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित अन्य भैपरि आएका तथा नियमित कार्यहरुको सम्पादन गरिएको ।

९.९. मानव अधिकार स्रोत केन्द्र सम्बन्धी कार्यहरु

- मानव अधिकार स्रोत केन्द्रमा खरिद तथा दर्ता गरिएका पुस्तक संख्या - २०
- मानव अधिकार स्रोत केन्द्रमा आयोगका प्रकाशन लिन आउने व्यक्तिको रेकर्ड संख्या - २५०
- मानव अधिकार स्रोत केन्द्रमा Book Catalogue and Classification गरेको पुस्तक संख्या - १३
- यस अवधिमा आयोगले प्रकाशन गरेका प्रकाशनहरु :-

क्र.स.	प्रकाशनको विवरण
१	कारागार तथा हिरासतमा मानव अधिकार अवस्था अनुगमन प्रतिवेदन
२	स्थानीय तह निर्वाचन, २०७४ अनुगमन प्रतिवेदन
३	वर्षिक प्रतिवेदन २०७४-०७५
४	वर्षिक प्रतिवेदन २०७४-०७५ संक्षिप्त
५	संवाहक वर्ष ३ अंक ६

९.१०. मानव बेचबिखन विरुद्धका कार्यहरु

- भ्वापा जिल्लामा मानव बेचबिखन सम्बन्धी अवस्थाका बारेमा अनुगमन तथा आयोगमा दर्ता भएको मानव बेचबिखन सम्बन्धी घटनाका सम्बन्धमा जानकारी लिइएको । अनुगमनका क्रममा नेपाल भारतका सिमा नाकाहरुको समेत अनुगमन गरिएको ।
- भ्वापा जिल्लामा मानव बेचबिखनका सम्बन्धमा तहाँका मानव बेचबिखन विरुद्ध काम गर्ने सरोकारवाला निकायहरूसँग अन्तरक्रिया तथा छलफल ।
- मानव बेचबिखन र भुकम्पबाट समेत पीडित महिलाका बालबालिकाको उचित संरक्षण तथा शिक्षाका लागि बालबालिकाका अभिभावकलाई केन्द्रिय बालकल्याण समितीमा पठाइएको ।

९.१२. प्रेस विज्ञप्ति/नोट)

१	निर्वाचनको निर्वाध प्रचार प्रसारमा अवरोध नगर !	२०७४ कार्तिक २९ गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार(मतदानको अधिकार, निर्वाचनको स्वतन्त्ररूपमा प्रचारप्रसार गर्न पाउने उम्मेदवारको हक)
२	मानव अधिकार रक्षकहरुको दोश्रो राष्ट्रिय सम्मेलन २१ बूँदे घोषणा पत्र जारी गर्दै सम्पन्न	२०७४ कार्तिक २७ गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार (मतदानको अधिकार)
३	निर्वाचन सुरक्षा व्यवस्था कडा बनाऊ !	२०७४ मङ्सिर १८	नागरिक तथा राजनीतिक

		गते	अधिकार(मतदानको अधिकार, निर्वाचनको स्वतन्त्ररूपमा प्रचारप्रसार गर्न पाउने उम्मेदवारको हक)
४	निर्वाचन सुरक्षा व्यवस्था तत्काल सवल बनाऊ !	२०७४ मंसीर ३ गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार (मतदानको अधिकार)
५	प्रदेशसभा तथा प्रतिनिधिसभाको दोश्रो चरणको निर्वाचन प्रक्रियाको अनुगमन सम्पन्न	२०७४ मङ्सिर २१ गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार (मतदानको अधिकार)
६	आयोगले २७ वटा जिल्लामा निर्वाचनको सन्दर्भमा मानव अधिकार अवस्था अनुगमन गर्ने मानव अधिकारको सम्मान र संरक्षण गर्न सबै पक्षलाई आग्रह	२०७४ मङ्सिर ९ गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार (मतदानको अधिकार)
७	देशमा भइरहेका गम्भीर घटनाप्रति आयोगको चिन्ता	२०७४ मङ्सिर १३ गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार(मतदानको अधिकार, निर्वाचनको स्वतन्त्ररूपमा प्रचारप्रसार गर्न पाउने उम्मेदवारको हक)
८	प्रदेशसभा तथा प्रतिनिधिसभा निर्वाचन प्रक्रियाको पहिलो चरणको अनुगमन सम्पन्न	२०७४ मङ्सिर १० गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार (मतदानको अधिकार)
९	निर्वाचन अनुगमनका लागि आयोगद्वारा उच्चस्तरीय अनुगमन टोली गठन गृह सचिव तथा सुरक्षा निकायका प्रमुखहरूबीच सुरक्षा व्यवस्थाबारे छलफल	२०७४ मङ्सिर २० गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार (मतदानको अधिकार)
१०	देशमा भइरहेका गम्भीर घटनाप्रति आयोगको चिन्ता	२०७४ मङ्सिर १३ गते	नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार(मतदानको अधिकार, निर्वाचनको स्वतन्त्ररूपमा प्रचारप्रसार गर्न पाउने उम्मेदवारको हक)
११	मानव अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनको ध्मदउवनभ सार्वजनिक	२०७४ पौष १७ गते	
१२	शीतलहर तथा चिसोबाट प्रभावितहरूको जीवन रक्षा गर ।	२०७४ पौष २३ गते	

१३	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग र गभर्नेन्स फसिलीटी नेपाल बीच सहकार्य सम्बन्धी सम्झौता पत्रमा हस्ताक्षर सम्पन्न	२०७४ पौष २३ गते	
----	---	-----------------	--

९.१३. सूचनाको हक सम्बन्धी कार्य

- सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम नियमित सूचना प्रकाशित
- आयोगमा सूचना माग गरी निवेदन दिनेलाई सूचना उपलब्ध गराइएको
- सूचनाको हक सम्बन्धी कार्यक्रमहरुमा सहभागिता

९.१४. भेटघाट, बैठक, विविध आदि

(क) बैठक समन्वय एकाईको पहिलो चौमासिक कार्य विवरणहरु निम्न बमोजिम रहेको छ ।

- आयोग र नेपाल पत्रकार महासंघ, नेपाल प्रेस काउन्सिल तथा पत्रकारहरुसँग मानव अधिकारको संरक्षण र संबर्द्धनमा समन्वय र सहकार्य सन्वन्धमा २०७४ कार्तिक २८ गते छलफल कार्यक्रम आयोजना भएको ।

(ख) माननीय अध्यक्षज्यूको महत्वपूर्ण भेटघाट तथा कार्यक्रममा सहभागिता

- २०७४ कार्तिक २६ गते Conference on Human Rights Defender मा सहभागिता र मन्तव्य ।
- २०७४ कार्तिक २८ गते Multiple Commission Workshop मा सहभागिता र मन्तव्य
- २०७४ कार्तिक १९ देखि २४ सम्मको Intermediate Training for NHRC Staff मा उद्घाटन मन्तव्य ।
- २०७४ कार्तिक २३ गते Danish Institute for Human Rights सँग बैठक सम्पन्न भएको ।
- २०७४ साल कार्तिक २३ गते माननीय अध्यक्षज्यू, सदस्यज्यूहरु र सचिवज्यूको नेपाल सरकारका अर्थ सचिव शंकरप्रसाद अधिकारीसँग बैठक सम्पन्न ।
- मिति २०७४ कार्तिक २३ गते परराष्ट्र सचिव श्री शंकरदास वैरागी र UN Division Chief भरतराज पौडेलसँग मानव अधिकार सम्बन्धमा बैठक सम्पन्न ।
- २०७४ कार्तिक १२ देखि १४ सम्म आयोगको आयोजनामा कास्कीको पोखरामा भएको Regional Conference on Right's of Disable Person's को उद्घाटन र मन्तव्य ।
- मिति २०७४ साल कार्तिक २९ गते आयोगको आयोजनमा काठमाडौं उपत्यकाका कारागार प्रमुख तथा हिरासत प्रमुखहरुको लागि कैदी बन्दीका मानव अधिकार विषयक दुई दिने तालिममा माननीय अध्यक्षज्यूबाट कारागार तथा हिरासतको मानव अधिकार अवस्था प्रतिवेदन लोकार्पण, तालीमको उद्घाटन र समापनमा सहभागीलाई प्रमाणपत्र वितरण ।
- २०७४ मंसिर ३ गते राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका माननीय अध्यक्षज्यू, सर्वोच्च अदालतका मुख्य रजिष्ट्रारज्यू, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयका सचिवज्यू सहित आयोगको कानून महाशाखाका निमित्त प्रमुखज्यूको सहभागितामा मानव अधिकार सम्बन्धी आदेश, फैसला, निर्णय तथा सिफारिसहरुको कार्यान्वयनसम्बन्धी कार्यक्रम सम्बन्धी छलफल ।

- २०७४ मंसिर ४ गते माननीय अध्यक्षज्यू, सदस्यज्यूहरु, आयोगका सचिवज्यू सहितको टोलीले निर्वाचन आयोगका पदाधिकारीज्यूहरुसँग भेटघाट गरी यस आयोगबाट भएको स्थानीय तह निर्वाचन अनुगमनको प्रतिवेदन, २०७४ निर्वाचन आयोगमा हस्तान्तरण गरिएको ।
- २०७४ साल मंसिर ५ गते सिविन नेपालको ३० औँ वार्षिक समारोहमा माननीय अध्यक्षज्यूको सहभागिता र मन्तव्य ।
- २०७४ साल मंसिर ५ गते Ingrid Massage, Dan Wright and Tek Tamata, UNDP सँग छलफल ।
- २०७४ साल मंसिर ६ गते नेपालका लागि अस्ट्रेलियाका राजदूत Mr. Peter Budd सँग भेटघाट ।
- माननीय अध्यक्षज्यू, सचिवज्यू र परियोजनाका कर्मचारीहरुको सहभागितामा National Human Rights Commissions' Strategic Plan Support Project (SPSP), Project Executive Board (PEB) Meeting बैठक सम्पन्न ।
- २०७४ साल मंसिर ९ गते ओरेक नेपालको महिला हिंसा सम्बन्धी वर्ष पुस्तक अन्वेषीको विमोचन सम्पन्न ।
- २०७४ साल मंसिर १३ र १४ गते माननीय अध्यक्षज्यू, सदस्यज्यूहरु र सचिवज्यू सहितको टोली The 22nd Annual General Meeting of the Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions, Bangkok, Thailand, मा सहभागी ।
- २०७४ मंसिर १५ र १६ गते माननीय अध्यक्षज्यू, सदस्यज्यूहरु र सचिवज्यूको टोली थाइल्याण्डको बैंककमा UNDP Nepal को आयोजनामा आयोजित High-level dialogue मा सहभागी ।
- २०७४ मंसिर २२ गते माननीय अध्यक्षज्यू, सदस्यज्यूहरु, सचिवज्यू, उपनिर्देशकज्यूहरु र कर्मचारी सम्मिलित टोलीबाट आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन २०७३/०७४ सम्माननीय राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीसमक्ष पेश ।
- २०७४ मंसिर २४ गते ६९ औँ अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार दिवसको सन्दर्भमा आयोजित नवौँ मानव अधिकार राष्ट्रिय महाभेला, २०७४ मा प्रमुख अतिथिको रूपमा सम्माननीय राष्ट्रपतिबाट समुदघाटन भएको कार्यक्रममा माननीय अध्यक्षज्यूको विशेष अतिथिको रूपमा सहभागिता ।
- २०७४ साल मंसिरमा European Union को आयोजनामा Unicef को Technical Support मा आयोजित Chhaupadi in Nepal: Implementing the laws and changing Mindsets कार्यक्रममा सहभागिता र मन्तव्य ।
- २०७४ साल मंसिरमा अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार दिवस १० डिसेम्बरको सन्दर्भमा Office of the Valerie Julliard, UN Resident Coordinator को अनुरोधमा आयोगका माननीय अध्यक्षज्यूको मानव अधिकार सम्बन्धमा छोटो भिडियो सन्देश रेकर्ड भएको ।
- मिति २०७४ साल पुष ५ गते अन्तर्राष्ट्रिय आप्रवासन सम्बन्धी दिवसको सन्दर्भमा सुरक्षित वैदेशिक रोजगार विषयमा माननीय अध्यक्षज्यू, सदस्यज्यूहरु, सचिवज्यू र सरोकारवाला निकाय र आयोगका कर्मचारीहरुको सहभागितामा आयोगको सभाहलमा एक छलफल

कार्यक्रम सम्पन्न भएको, माननीय अध्यक्षज्यूबाट कार्यक्रमको अध्यक्षता ग्रहण गरी कार्यक्रममा मन्तव्य ।

- २०७४ साल पुष ५ गते Child Nepal को आयोजनामा National Workshop on advocacy to ratify OP3 CRC कार्यक्रममा आतिथ्यता र ।
- २०७४ साल पुष ५ गते प्राथमिक स्वास्थ्य स्रोत केन्द्रको आयोजनामा आयोजित National Conference of Health Rights on Tobacco Control कार्यक्रममा आतिथ्यता र मन्तव्य ।
- २०७४ साल पुष ५ गते काहुराष्टद्वारा आयोजित आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार अनुगमन सम्बन्धी कार्यक्रममा सहभागिता ।
- दलित कल्याण संस्थाको आयोजनमा आयोजित राष्ट्रिय सम्मेलनको आतिथ्यता र मन्तव्य ।
- National Campaign for Education को आयोजनामा आयोजित सार्वजनिक शिक्षा र शिक्षाको अधिकार विषयक कार्यक्रममा माननीय अध्यक्षज्यूबाट कार्यक्रमको प्रमुख आतिथ्यता र मन्तव्य ।
- २०७४ साल पुष ५ गते माननीय अध्यक्षज्यू, माननीय सदस्य सुदिप पाठकज्यू र सम्बन्धित अधिकृत सहित सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगका अध्यक्षज्यू, वेपत्ता पारिएका व्यक्तिहरुको छानविन सम्बन्धी आयोगका अध्यक्षज्यू सहितको टोलीका बीच संक्रमणकालीन न्याय सम्बन्धमा माननीय अध्यक्षज्यूको कार्यकक्षमा बैठक सम्पन्न भएको ।
- २०७४ साल पुष १४ गते आयोगको सिफारिस र अदालतको फैसला कार्यान्वयन अवस्था सम्बन्धमा कार्यशाला गोष्ठीमा सर्वोच्च अदालतका प्रधानन्यायाधीशको प्रमुख आतिथ्यतामा भएको कार्यक्रममा माननीय अध्यक्षज्यूले अध्यक्षता गर्नु भई आफ्नो मन्तव्य राख्नुभएको ।
- २०७४ साल पुष १४ गते माननीय अध्यक्षज्यू, सदस्यज्यूहरु र सचिवज्यूको नेपाल सरकार मुख्य सचिवज्यू, गृह सचिव, अर्थ सचिव र परराष्ट्र सचिवज्यूहरुको सहभागितामा अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार सम्मेलन सम्बन्धमा माननीय अध्यक्षज्यूको कार्यकक्षमा बैठक सम्पन्न भएको ।
- २०७४ साल पुष १७ गते आयोगले 9th to 11 April 2018, मा गर्न लागेको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन Identifying Challenges, Assessing Progress, Moving Forward: Addressing Impunity and Realizing Human Rights In South Asia सम्मेलनको छुट्टै वेभसाइटको माननीय अध्यक्षज्यूबाट उद्घाटन भएको ।
- २०७४ साल पुष २१ गते वेपत्ता पारिएका व्यक्तिहरुको छानसविन आयोगका आयोगका अध्यक्ष, मा. श्री लोकेन्द्र मल्लिकसँग माननीय अध्यक्षज्यूको बैठक सम्पन्न भएको ।
- मिति २०७४ साल पुष २१ गते Un Resident Coordinator and UNDP Resident Ms.Valerie Julliard सँग माननीय अध्यक्षज्यूको भेट तथा बैठक सम्पन्न ।
- २०७४ साल पुष २१ गते पूर्व आयुक्त समाजको आयोजनामा आयोजित समन्वय र सहकार्य विषयमा छलफल कार्यक्रममा माननीय अध्यक्षज्यूको सहभागिता ।
- २०७४ पुष २३ गते आयोगले 9th to 11 April 2018, मा गर्न लागेको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन सम्बन्धमा Partnership Agreement BETWEEN Governance Facility AND National Human Rights Commission (NHRC) सम्पन्न भएको ।

- २०७४ साल पुष २४ गते देखि २७ गतेसम्म माननीय अध्यक्षज्यू, माननीय सदस्य मोहना अन्सारीज्यू र सचिव श्री वेदप्रसाद भट्टराई सहितको उच्च स्तरीय टोलीले भारतीय मानव अधिकार आयोगको भ्रमण तथा पदाधिकारीसँग भेटघाट सम्पन्न गरेको ।

९.१५.आप्रवासी कामदारहरूको सम्बन्धमा भएका कार्य

- मिति २०७४/०९/०९ मा आप्रवासी कामदारहरूको अधिकारको संरक्षणका लागि न्यायमा पहुँचका क्षेत्रमा कार्य गर्ने गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, आप्रवासी महिला अधिकारका क्षेत्रमा कार्यरत प्रतिनिधीहरूसँग छलफल ।
- मिति २०७४/०९/११ म नेपाल सरकारले सुधार गर्नुपर्ने नितिगत विषयको पहिचानको लागि विज्ञहरु, पुर्व राजदूत, योजनाविद, पूर्व श्रम सचिवहरु तथा परराष्ट्र, महिला तथा बालबालिका मन्त्रालयसँग परामर्श छलफल ।
- २०७४/०७/१६ मा आप्रवासी कामदारहरूको मानव अधिकारको अवस्थाको विषयमा प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा विकासका साभेदार संस्थाहरूसँगको परामर्श छलफल सम्पन्न ।
- २०७४/०९/३ मा (१८ डिसेम्बर, २०१८) आप्रवासन सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय दिवसका अवसरमा श्रम मन्त्रालयका सचिव, वैदेशिक रोजगार व्यवसायी संघका अध्यक्ष, आप्रवासन सम्बन्धी राष्ट्रिय सञ्जाल, नेपाल सरकारका अन्य निकायहरु, गैरसरकारी संस्थाहरूसँग माननीय अध्यक्षज्यूको अध्यक्षतामा परामर्श छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न ।
- २०७४/०९/३ मा त्रिभुवन अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलमा बैदेशीक रोजगारमा जाने कामदारहरूको अवस्थाको बारेमा अनुगमन ।
- २०७४ मंसिर २६ गते आप्रवासी कामदारहरूको अधिकार संरक्षणका विषयमा प्रस्तावित मस्यौदा माथि छलफल तथा सुझाव संकलन ।
- नेपाल सरकारलाई आप्रवासी कामदारहरूको अधिकार संरक्षणका सम्बन्धमा गर्नुपर्ने नितिगत सिफारीशहरूको मस्यौदा तयार ।

१०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद :

- माननीय अध्यक्ष : श्री अनुपराज शर्मा
- सचिव : श्री वेदप्रसाद भट्टराई
- सूचना अधिकारी : डा. टीकाराम पोखरेल

११. सम्बन्धित ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

- नेपालको संविधान (२०७२) को भाग २५, धारा २४८ र २४९
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग (उजुरी कारवाही तथा क्षतिपूर्ति निर्धारण) नियमावली
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका कर्मचारीहरूको सेवा, सर्त र सुविधा सम्बन्धी नियमावली, २०७२
- राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०७१
- अन्य विभिन्न निर्देशिका तथा नीतिहरू

राष्ट्रीय मानव अधिकार आयोग

हरिहरभवन, ललितपुर ।

म.ले.प.फा.नं. १३

खर्चको फाँटवारी

२०७४ पौष महिनाको

आर्थिक वर्ष: २०७४/७५

बजेट अनुदान वा उपशीर्षक नम्बर :

चालु/पूजिगत/वित्तिय

बजेट शिर्षक वा उपशीर्षकको नाम: २१४००१३ चालुखर्च

०७४ पौष महिनाको खर्च	०७४ पौष मसान्तको निकास	खर्च/वित्तिय संकेत नम्बर	खर्च/वित्तिय शीर्षक	अन्तिम बजेट	०७४ पौष सम्मको खर्च	बाँकी	
						बजेट	निकास
३४९,३१६।००	२,४१३,४५६।००	२११११	तलव	४,५०९,०००।००	२,४१३,४५६।००	२,०९५,५४४।००	
५,०००।००	३०,०००।००	२१११३	महंगी भत्ता	६०,०००।००	३०,०००।००	३०,०००।००	
		२११२१	पोशाक	३८,०००।००	(३८,०००।००	
७१,५००।००	९६,५००।००	२२११२	संचार महशुल	२००,०००।००	९६,५००।००	१०३,५००।००	
३६,०००।००	२१६,०००।००	२२१२१	घर भाडा	४३२,०००।००	२१६,०००।००	२१६,०००।००	
६१,७५०।००	३३७,९९०।००	२२२११	इन्धन	७४२,०००।००	३३७,९९०।००	४०४,०१०।००	
४,५००।००	२७,०००।००	२२२१२	संचालन तथा मर्मत संभार	५४,०००।००	२७,०००।००	२७,०००।००	
३१,०००।००	१५५,७४५।००	२२७११	विविध खर्च	३१२,०००।००	१५५,७४५।००	१५६,२५५।००	
५५९,०६६।००	३,२७६,६९१।००		जम्मा	६,३४७,०००।००	३,२७६,६९१।००	३,०७०,३०९।००	
			अर्थ मन्त्रालय विविध (अर्थ बजेट)				

		६०१०१४३	तलव(संचित विदा)		-	(
		६०१०१८३	औषधि उपचार खर्च		-	(
((जम्मा	(-	(
५५९,०६६।००	३,२७६,६९१।००		कुल जम्मा	६,३४७,०००।००	३,२७६,६९१।००	३,०७०,३०९।००	

कोषको अवस्था

बैंकको नाम: ने.वै.लि. गावाहाल, ललितपुर

जम्मा निकास : ३,८३५,७५७।००

जम्मा खर्च : ३,२७६,६९१।००

जम्मा खर्च मध्ये पेशकी बाकी : २६,०००।००

म्याद ननाघेको :

म्याद नाघेको :

पेशकी बाहेक खुद खर्च : ३,२५०,६९१।००

तयार गर्ने
दस्तखत :
नाम : सफला
लामिछाने
दर्जा : लेखापाल
मिति : २०७४/१०/१४

सिफारिस गर्ने
दस्तखत :
नाम : रारा कर्माचार्य
दर्जा : लेखाअधिकृत
मिति : २०७४/१०/१४

स्वीकृत गर्ने
दस्तखत :
नाम : टिकाराम
पोखरेल
दर्जा : उप निर्देशक
मिति : २०७४/१०/१४

बैंक खाता नं.: ख १(०१८०□

५१□००१६८३०)

बैंक मौज्जात

नगद मौज्जात

जम्मा

(

(

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग

म.ले.प.फा.नं. १३

खर्चको फाँटवारी

२०७४ साल पौष महिनाको

आर्थिक वर्ष: ०७४/७५

बजेट अनुदान वा उपशिर्षक नम्बर

चालु/पूजिगत/वित्तिय

बजेट शिर्षक वा उपशिर्षकको नाम: २१४०११४ पूजिगत खर्च

०७४ पौष महिनाको खर्च	०७४ पौष मसान्तको निकासा	खर्च/वित्तिय संकेत नम्बर	खर्च/वित्तिय शीर्षक	अन्तिम बजेट	०७४ पौष सम्मको खर्च	बाँकी	
						बजेट	निकासा
४६,४४३।००	५११,९१०।४५	२९३११	फर्निचर तथा फक्सचर्स	६०९,०००।००	५११,९१०।४५	९७,०८९।५५	
	१९४,३९९।९९	२९४११	सवारी साधन	२२०,०००।००	१९४,३९९।९९	२५,६००।०१	
४२०,९८६।४९	१,१९६,७५३।१९	२९५११	मेशिनरी औजार	१,६८२,०००।००	१,१९६,७५३।१९	४८५,२४६।८१	
४६७,४२९।४९	१,९०३,०६३।६३		जम्मा	२,५११,०००।००	१,९०३,०६३।६३	६०७,९३६।३७	
			अर्थ मन्त्रालय विविध (अर्थ बजेट)				
((जम्मा	((
४६७,४२९।४९	१,९०३,०६३।६३		कुल जम्मा	२,५११,०००।००	१,९०३,०६३।६३	६०७,९३६।३७	

कोषको अवस्था

(२९)

बैंकको नाम: ने.वै.लि. गावाहाल, ललितपुर

जम्मा निकास : २,३७०,४९३।९२

जम्मा खर्च : १,९०३,०६३।६३

जम्मा खर्च मध्ये पेशकी बाकी :

म्याद ननाघेको :

म्याद नाघेको :

पेशकी बाहेक खुद खर्च : १,९०३,०६३।६३

तयार गर्ने

दस्तखत :

नाम:सफला

लामिछाने

दर्जा :लेखापाल

मिति

:२०७४/१०/७

सिफारिस गर्ने

दस्तखत :

नाम :रारा कर्माचार्य

दर्जा :लेखाअधिकृत

मिति

:२०७४/१०/७

बैंक खाता नं.:ख २(०१८०□५१□
००१६८४८)

वैंक मौज्दात

नगद मौज्दात

जम्मा

(

(

स्वीकृत गर्ने

दस्तखत :

नाम :टिकाराम पोखरेल

दर्जा : उप निर्देशक

मिति

:२०७३/१०/७

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग

म.ले.प.फा.नं. १३

खर्चको फाँटवारी

२०७४ साल पौष महिनाको

आर्थिक वर्ष: ०७४/७५

बजेट अनुदान वा उपशिर्षक नम्बर :

चालु/पूजिगत/वित्तिय

बजेट शिर्षक वा उपशिर्षकको नाम: २१४०११३ चालुखर्च

०७४ पौष महिनाको खर्च	०७४ पौष मसान्तको निकास	खर्च/वित्तिय संकेत नम्बर	खर्च/वित्तिय शीर्षक	अन्तिम बजेट	०७४ पौष सम्मको खर्च	बाँकी	
						बजेट	निकास
३,०२५,६१६।२०	२०,४२४,७६७।५०	२११११	तलव	४९,३६५,०००।००	२०,४२४,७६७।५०	२६,९६०,२३२।५०	
		२१११२	स्थानिय भत्ता			(
१०६,०००।००	६३७,७००।००	२१११३	महंगी भत्ता	१,६२०,०००।००	६३७,७००।००	९६२,३००।००	
१५,०००।००	७१,०००।००	२१११९	अन्य भत्ता	५०५,०००।००	७१,०००।००	४३४,०००।००	
		२११२१	पोशाक	१,०१३,०००।००	(१,०१३,०००।००	
६४,२९६।५३	४७६,२९१।४६	२२१११	पानी तथा विजुलि	१,१६६,०००।००	४७६,२९१।४६	७०९,७०८।५४	
३९,४९७।०९	५५७,३७०।६७	२२११२	संचार महशुल	९७३,०००।००	५५७,३७०।६७	४१५,६२९।३३	
	४५४,२६२।००	२२१२१	घर भाडा	४,२६०,०००।००	४५४,२६२।००	३,८०५,७३८।००	
१५४,७२६।६६	१,५५४,९५६।७७	२२२११	इन्धन	२,१९७,०००।००	१,५५४,९५६।७७	६४२,०४१।२३	
३४२,१६४।१६	१,३५६,०६६।१९	२२२१२	संचालन तथा मर्मत संभार	२,५५०,०००।००	१,३५६,०६६।१९	१,१९३,९३१।६१	
	५२३,४९०।१४	२२२१३	विमा	१,१००,०००।००	५२३,४९०।१४	५७६,५०९।६६	

१८,४७५।००	१,४७२,८६३।५०	२२३११	कार्यालय सम्बन्धि खर्च	३,३०३,०००।००	१,४७२,८६३।५०	१,८३०,१३६।५०	
	१५६,८५४।००	२२३१३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	१७१,०००।००	१५६,८५४।००	१४,१४६।००	
	३३,१२५।००	२२३१४	इन्धन अन्य प्रयोजन	१५४,०००।००	३३,१२५।००	१२०,८७५।००	
५९,३०२।२५	९६६,५५०।५०	२२४११	सेवा तथा परामर्श खर्च	१,४६०,०००।००	९६६,५५०।५०	४९३,४४९।५०	
७३,९२०।००	६३२,१०३।००	२२४१२	अन्य सेवा शुल्क	१,१७३,०००।००	६३२,१०३।००	५४०,८९७।००	
		२२५११	कर्मचारी तालिम	८००,०००।००	(८००,०००।००	
३,४११,४१६।४७	११,४४५,०९२।४७	२२५२२	कार्यक्रम खर्च	३१,२९५,०००।००	११,४४५,०९२।४७	१९,८४९,९०७।५३	
२९६,४६६।४५	२९६,४६६।४५	२२५२९	अन्य कार्यक्रम खर्च	९०५,०००।००	२९६,४६६।४५	६०८,५३३।५५	
६२,४४७।००	३७९,२८३।००	२२६११	अनुगमन,मूल्यांकन खर्च	४४७,०००।००	३७९,२८३।००	६७,७१७।००	
२६,१४०।००	८४,८८८।००	२२६१२	भ्रमण खर्च	९५०,०००।००	८४,८८८।००	८६५,११२।००	
१५०,१०५।००	४३४,४१७।००	२२७११	विविध खर्च	२,२८०,०००।००	४३४,४१७।००	१,८४५,५८३।००	
७,८६७,५९५।०५	४१,९५९,५५१।६५		जम्मा	१०,७७२९,०००।००	४१,९५९,५५१।६५	६५,७६९,४४८।३५	
			अर्थ मन्त्रालय विविध (अर्थ बजेट)				
			ब.उ.शि.न.६०१०१४३				
	५२५,१८१।००	२७३१२	उपदान	५२५,१८१।००	५२५,१८१।००		
			ब.उ.शि.न.६०१०१४३		(
	४०५,४७३।००	२७३१३	सेवा निवृत्तको संचित विदा	४०५,४७३।००	४०५,४७३।००		
			ब.उ.शि.न.६०१०१४३		(

	३००,८३१।००	२७३१४	सेवा निवृत्तको औषधि उपचार	३१५,१०९।००	३००,८३१।००	१४,२७८।००	
(१,२३१,४८५।००		जम्मा	१,२४५,७६३।००	१,२३१,४८५।००	१४,२७८।००	
७,८६७,५९५।०५	४३,१९१,०३६।६५		कुल जम्मा	१०८,९७४,७६३।००	४३,१९१,०३६।६५	६५,७८३,७२६।३५	

कोषको अवस्था

बैंकको नाम: ने.वै.लि. गावाहाल, ललितपुर

जम्मा निकास : ५१,०५८,६३१।७०

जम्मा खर्च : ४३,१९१,०३६।६५

जम्मा खर्च मध्ये पेशकी बाकी :

म्याद ननाघेको : २,२१८,७२५।००

म्याद नाघेको :

पेशकी बाहेक खुद खर्च : ४०,९७२,३११।६५

बैंक खाता नं.:ख १(०१८०५११

००१६८३०)

बैंक मौज्दात

नगद मौज्दात

जम्मा (

(

तयार गर्ने

दस्तखत :

नाम :सफला

लामिछाने

दर्जा :लेखापाल

मिति :२०७४/१०/७

सिफारिस गर्ने

दस्तखत :

नाम :रारा कर्माचार्य

दर्जा :लेखाअधिकृत

मिति :२०७४/१०/७

स्वीकृत गर्ने

दस्तखत :

नाम :टिकाराम

पोखरेल

दर्जा :उपनिर्देशक

मिति

:२०७४/१०/७

१३. तोकिए बमोजिमका अन्य विवरण

- मानव अधिकार उल्लंघनका घटनाको अनुगमन तथा अनुसन्धान सम्बन्धी जिम्मेवारी तोकिएको र तोकिए बमोजिम काम भैरहेको
- राष्ट्रिय सूचना आयोगद्वारा आयोजित कार्यक्रममा भाग लिएको
- आयोगका सबै सूचना अधिकारीहरूलाई सूचना प्रकाशन गर्न पत्राचार गरिएको
- सबै कार्यालयका सूचना अधिकारीहरूको नाम आयोगको वेबसाइटमा राखिएको

१४. अधिल्लो आ.व.मा सार्वजनिक निकायले कुनै कार्यक्रम वा आयोजना सञ्चालन गरेको भए सो को विवरण

आयोगले आव २०७३/०७४ मा गरेका कामका मुख्य फलकहरू

क्र. स.	कामको प्रकृति	सङ्ख्या	विषय	कैफियत
१. मानव अधिकार संरक्षण				
१.१	उजुरी	२१०	<ul style="list-style-type: none"> ● राजनीतिक तथा नागरिक अधिकार-न्याय-प्रशासन, हत्या, बेपत्ता, अपहरण, कारागार/गैरन्यायिक थुना, धम्की, ● आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकार-स्वास्थ्य, शिक्षा र रोजगारीको हक ● यातनाविरुद्धको अधिकार, दुरव्यवहार ● महिला अधिकार ● बाल अधिकार ● अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार ● जातीय विभेदविरुद्धको अधिकार ● व्यक्ति बेपत्ता पार्ने कार्यविरुद्धको अधिकार ● आप्रवासी कामदार र तिनका परिवारको अधिकार ● अन्य-ज्येष्ठ नागरिकको अधिकार, शरणार्थीको अधिकार, मानव बेचबिखन आदि 	
१.२	अनुगमन	३५०	<ul style="list-style-type: none"> ● राजनीतिक तथा नागरिक अधिकार-समग्र मानव अधिकार अवस्था, स्थानीय तह निर्वाचन र मानव अधिकार, कैदीबन्दीहरूको अधिकार, कारागार तथा हिरासतको अवस्था, गैरकानुनी थुना आदि ● आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकारमा मुक्त हलियाहरूको अवस्था, अस्पताल एवम् स्वास्थ्य अवस्था, उपभोक्ताको अधिकार, प्राकृतिक प्रकोप (बाढी-पहिरो/भूकम्प) बाट विस्थापितहरूको अधिकार 	

			आदि ● जेष्ठ नागरिक, महिला, बालबालिका, आदिवासी जनजाति, अल्पसङ्ख्यक/सीमान्तकृत समुदायहरू, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार, आप्रवासी कामदारहरूको अवस्था र मानव बेचबिखनको अवस्था आदि	
१.३	अनुसन्धान	२२०	● नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार-जीवनको अधिकार, यातना, बेपत्ता ● आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार-विस्थापित, पुनःस्थापना, सम्पत्ति लुटपाट, क्षतिपूर्ति, ● महिला, बालबालिकाको अधिकार आदि	
१.४	निर्णय/सिफारिस	२०१	राजनीतिक तथा नागरिक अधिकार, न्याय-प्रशासन, अपहरण, विस्थापित, आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार, यातना, जातीय विभेद, महिला अधिकार	
२. मानव अधिकार प्रवर्द्धन				
२.१.	प्रशिक्षण, अन्तर्क्रिया, छलफल, गोष्ठी, तालीम, सचेतना, प्रभातफेरि, प्रदर्शनी आदि	३६९	शान्तिसुरक्षा र मानव अधिकार, निर्वाचन र मानव अधिकार, बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको अधिकार, सङ्क्रमणकालीन न्याय, खाद्य अधिकार, नेपाल सरकारको चौथो राष्ट्रिय मानव अधिकार कार्ययोजना, नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार, आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार, बाल अधिकार, महिला अधिकार, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार, ज्येष्ठ नागरिकको अधिकार, अल्पसङ्ख्यको अधिकार, उपभोक्ताको अधिकार, आप्रवासी कामदारको अधिकार, सामूहिक अधिकार, प्रतिवेदन लेखन आदि	
२.२	समन्वय र सहकार्यमा संवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम	३०	भूकम्प र मानव अधिकार, खाद्य अधिकार, मानसिक स्वास्थ्य, सङ्क्रमणकालीन न्याय, बाल अधिकार आदि	
२.३	विशेषज्ञ सेवा (स्रोत व्यक्ति)	८४	सरकारी तथा मानव अधिकारको क्षेत्रमा कार्यरत सङ्संस्थाबाट आयोजित कार्यक्रम	
२.४	अथिति/अन्य कार्यक्रममा सहभागी	४०४	सरकारी तथा मानव अधिकारको क्षेत्रमा कार्यरत सङ्संस्थाबाट आयोजित कार्यक्रम	
३. प्रकाशन				
३.१	नियमित प्रतिवेदन	१	वार्षिक प्रतिवेदन	
३.२	विषयगत प्रतिवेदन/पुस्तिका	१३	Selected Decision of The NHRC, Nepal, Trafficking in Persons National Report 2015/2016, मानव अधिकारसम्बन्धी जान्नुपर्ने कुराहरू, मानव अधिकारसम्बन्धी महत्पूर्ण निर्णयहरू, मानव अधिकार उल्लङ्घनसम्बन्धी राष्ट्रिय	

			जाँचबुझ निर्देशिका, राष्ट्रिय मानव अधिकार कार्ययोजनाको अवस्था, भूकम्प प्रभावितहरूको मानव अधिकारको अवस्थाबारेमा तेस्रो अनुगमन अवस्था, रणनीतिक योजना आदि
३.३	जर्नल	१	मानव अधिकार संवाहक
३.४	प्रेस विज्ञप्ति र प्रेस नोट	३७ र १३	विभिन्न घटनाको अनुसन्धान, दोषीउपर कारवाही, बालअधिकारको सम्मान, बेपत्ता पारिएकाहरूको अवस्था सार्वजनिक, सडक दुर्घटनातर्फ सचेत हुन, कारागार सुधार, सप्तरीको दुखद घटनाप्रति ध्यानाकर्षण, भूकम्प पीडितको उचित बसोबास, स्थानीय तह निर्वाचन अनुगमन, ट्राफिक प्रहरीसँग समसामयिक गुनासा, डुबान र बाढी पीडितको उद्धार, दण्डहीनता आदि
३.५	पत्रकार सम्मेलन	२	विस्तृत शान्ति सम्झौता र मानव अधिकार अवस्था र स्थानीय निर्वाचन २०७४

१५. सार्वजनिक निकायको वेभसाइट भए सो को विवरण

www.nhrcnepal.org

१६. सार्वजनिक निकायले प्राप्त गरेको वैदेशिक सहायता, ऋण, अनुदान एवं प्राविधिक सहयोग र सम्झौताको विवरण

- UNDP सँग March 2016 मा आयोगको रणनीतिक योजना (Strategic Plan Support Project - SPSP) मा दस्तखत भई हाल कार्यान्वयनमा रहेको । उक्त परियोजनाको बजेट 1.2 Million US\$ रहेको र अवधि April 3016 – December 2018 सम्म रहेको ।

१७. सार्वजनिक निकायले सञ्चालन गरेको कार्यक्रम र सो को प्रगति प्रतिवेदन

- आयोगले गत वर्षभरि ७५ वटै जिल्लामा गरेको कार्यक्रमको ३३६ पेजको वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशित भएको छ । यस वर्षको गरेको कामको पनि प्रतिवेदन प्रकाशन हुनेछ । जसको लागि तयारी भैरहेको छ ।

१८. सार्वजनिक निकायले वर्गीकरण तथा संरक्षण गरेको सूचनाको नामावली र त्यस्तो सूचना संरक्षण गर्न तोकिएको समयावधि

विभिन्न निकायहरूले सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा २७ बमोजिम गठित सूचना वर्गीकरण समिति समक्ष पठाउनुपर्ने सूचनाको विवरण सम्बन्धी ढाँचा :

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, हरिहरभवन, ललितपुर

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ३ को उपदफा (३) बमोजिमको सूचनाका लागि सूचना वर्गीकरण समिति समक्ष पेश गरेको सूचनाको विवरण :

क्र. सं. (१)	सूचनाको विवरण (२)	सूचना प्रवाह नगर्नु पर्नाको कारण खुलाउनुहोस् (३)	महल ३ मा उल्लेखित कारण ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ को खण्ड (क), (ख), (ग), (घ) र (ङ) मध्ये कुन खण्डसँग सम्बन्धित हो सो खण्ड उल्लेख गर्नुहोस् (४)	सूचना प्रवाह नगर्नुपर्ने अवधि (५)	कैफियत (६)
१	आयोगले मानव अधिकार अवस्थाको अनुगमन गर्दा नेपालको सार्वभौमसत्ता, अखण्डता, राष्ट्रिय सुरक्षा, सार्वजनिक शान्ति सुव्यवस्था वा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा गम्भीर खलल पर्ने प्रकृतिका तथ्यहरू फेला पारेको र त्यस्तो विषय संलग्न भएको अनुगमन प्रतिवेदन	नेपालको सार्वभौमसत्ता, अखण्डता, राष्ट्रिय सुरक्षा, सार्वजनिक शान्ति सुव्यवस्था वा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा गम्भीर खलल पर्ने भएकोले	ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ को (क) सँग सम्बन्धित	३० वर्ष	
२	मानव अधिकार उल्लंघनका घटना र अपराधहरूको अनुसन्धानसँग सम्बन्धित कागजातहरू	मानव अधिकार उल्लंघनको अनुसन्धान, तहकीकात तथा अभियोजनमा असर पर्न सक्ने भएकोले	ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ को (ख) सँग सम्बन्धित	३० वर्ष	
३	आयोगमा आर्थिक अनुशासन पालना नभएको वा हिनामिना भएको सम्बन्धमा आयोगले आन्तरिक अनुसन्धान गरिरहेको विषय	आर्थिक हिनामिना सम्बन्धी अनुसन्धानको गोपनीयतामा असर पर्ने भएकाले	ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ को (ग) सँग सम्बन्धित	अनुसन्धान सम्पन्न नभएसम्म	

४	आयोगले मानव अधिकार अवस्थाको अनुगमन गर्दा जातजाति वा सम्प्रदाय बीचको सुसम्बन्धमा प्रत्यक्ष असर पर्ने प्रकृतिका तथ्यहरु भेटिएको र त्यस्तो तथ्यहरु समेटिएको अनुगमन प्रतिवेदन	जातजाति वा सम्प्रदाय बीचको सुसम्बन्धमा प्रत्यक्ष असर पर्ने भएकोले	ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ को (घ) सँग सम्बन्धित	३० वर्ष	
५	मानव अधिकारको अनुगमन, अनुसन्धानमा साक्षी बयान लिइएका व्यक्तिहरुको नाम	व्यक्तिगत गोपनीयता र व्यक्तिको जीउ, ज्यान, सम्पत्ति, स्वास्थ्य वा सुरक्षामा खतरा पुग्ने भएकाले	ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ को (ङ) सँग सम्बन्धित	३० वर्ष	
६	ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ को खण्ड (क), (ख), (ग), (घ) र (ङ) सँग सम्बन्धित भएको आयोगको निर्णय	सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ३ को उपदफा ३ को खण्ड (क), (ख), (ग), (घ) र (ङ) विपरीत हुने भएकोले	ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ को खण्ड (क), (ख), (ग), (घ) र (ङ) खण्डसँग सम्बन्धित	३० वर्ष	

१९. सार्वजनिक निकायमा परेका सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सो उपर सूचना दिएको विवरण

सि. नं.	सूचना माग गर्नेको नाम	सूचना माग गरेको विषय	मग गरेको मिति	सूचना उपलब्ध गराएको मिति	कैफियत
१		सूचना माग भएको सम्बन्धमा के कसो भएको हो ? खुलाइ पठाइदिन भनी राष्ट्रिय सूचना आयोगको मिति २०७४।८।१ को पत्र यस आयोगमा २०७४।८।१३ मा प्राप्त भएकोमा मिति २०७४।८।१८ मा च. नं. ८३८ को पत्रमार्फत यथार्थ विवरण खुलाई पठाइएको			

२०. सार्वजनिक निकायका सूचनाहरु अन्यत्र प्रकाशन भएका वा हुने भए सो को विवरण

- हरेक दुई महिनामा मानव अधिकारपत्र प्रकाशन हुने गरेको र सोमा आयोगले गरेका गतिविधिहरु समेटिएको
- आयोगका सबै प्रतिवेदन, सूचना, प्रेस विज्ञप्तिहरु आयोगको वेभसाइट www.nhrcnepal.org मा हेर्न सकिने छ ।

.....
डा. टीकाराम पोखरेल
सूचना अधिकारी

मिति : २०७४ माघ १४ गते

